

Nacionalna gospodarstva ter varnost in zdravje pri delu

Vlade, zakonodajalci in agencije si prizadevajo prispevati k bolj varnemu in zdravemu delu ter tako zmanjšati stroške za družbo, ki nastanejo zaradi poškodb in bolezni ter hkrati izboljšati konkurenčnost in uspešnost gospodarstva. Varnost in zdravje pri delu lahko izboljša produktivnost tako, da se:

- zmanjša število ljudi, ki se predčasno upokojijo ali ki ne morejo delati zaradi poškodb in bolezni;
- zmanjšajo stroški za zdravstveno in socialno varstvo zaradi poškodb in bolezni;
- poveča sposobnost ljudi za delo z izboljšanjem njihovega zdravstvenega stanja;
- spodbujajo učinkovitejše delovne metode in tehnologije.

Intuitivno in na podlagi opazovanj lahko sklepamo, da so zdravi posamezniki in družba kot celota produktivnejši. V okviru študije nemškega trga delovne sile je bilo ugotovljeno, da slabo zdravstveno stanje za 6 % zmanjša možnosti, da bo oseba ostala zaposlena za polni delovni čas, in podvoji možnosti, da bo popolnoma izstopila s trga delovne sile.

Študija, ki jo je opravil Generalni direktorat za zdravje in varstvo potrošnikov ⁽¹⁾, je pokazala naslednje:

„Če so vsi pogoji enaki, bo pet let daljša pričakovana življenjska doba državi omogočila za 0,3–0,5 % višjo letno rast BDP.“

Študija z naslovom „Zaposlovanje invalidov v Evropi v letu 2002“ ⁽²⁾ je pokazala, da je vzrok za dolgotrajne zdravstvene težave ali invalidnost pri 18,4 % ljudi povezan z delom.

Obstajajo številne raziskave in študije poslovnih primerov, ki kažejo, da lahko višja raven varnosti in zdravja pri delu izboljša produktivnost na več načinov, in sicer tako, da se:

- izboljša izkoriščenost virov z zmanjšanjem odpada, skrajšanjem neproduktivnega časa, povečanjem donosa itd.;
- proizvajajo proizvodi višje kakovosti;
- spodbuja podjetja, naj odkrijejo produktivnejše delovne metode ob opuščanju uporabe starih praks;
- spodbuja zamenjava stare in manj produktivne tehnologije in opreme.

Države z manj razvitimi sistemi varnosti in zdravja pri delu porabijo mnogo višji odstotek BDP zaradi poškodb in bolezni, povezanih z delom, zaradi česar ostane manj sredstev za produktivnejše dejavnosti.

Po ocenah Mednarodne organizacije dela zaradi bolezni in nezgod, povezanih z delom, Latinska Amerika porabi do 10 % BDP, EU pa le 2,6 do 3,8 %.

Mednarodna organizacija dela je grafično prikazala ocene konkurenčnosti (na podlagi ocen Inštituta za razvoj menedžmenta iz Lausanne) skupaj z ocenami ravni varnosti in zdravja pri delu (glejte spodnji diagram) ⁽³⁾. Ugotovila je, da imajo konkurenčnejše države višje ocenjeno raven varnosti in zdravja pri delu. To vsekakor dokazuje, da gospodarstva z nižjimi standardi varnosti in zdravja pri delu niso bolj konkurenčna ter da naložbe v varnost in zdravje pri delu ne zmanjšujejo konkurenčnosti.

Nacionalna analiza stroškov in koristi

Analiza stroškov in koristi se pogosto uporablja za zagotavljanje ustreznega ravnotežja med stroški in koristmi izvajanja nekega ukrepa. Analiza stroškov in koristi je opredeljena kot:

„tehnika ocenjevanja skupnih stroškov in koristi v denarnih enotah na ravni družbe ali nekega projekta ... orodje, ki omogoča, da postanejo ekonomske posledice vidne, kar pa lahko prispeva tudi k političnim razpravam.“ ⁽⁴⁾

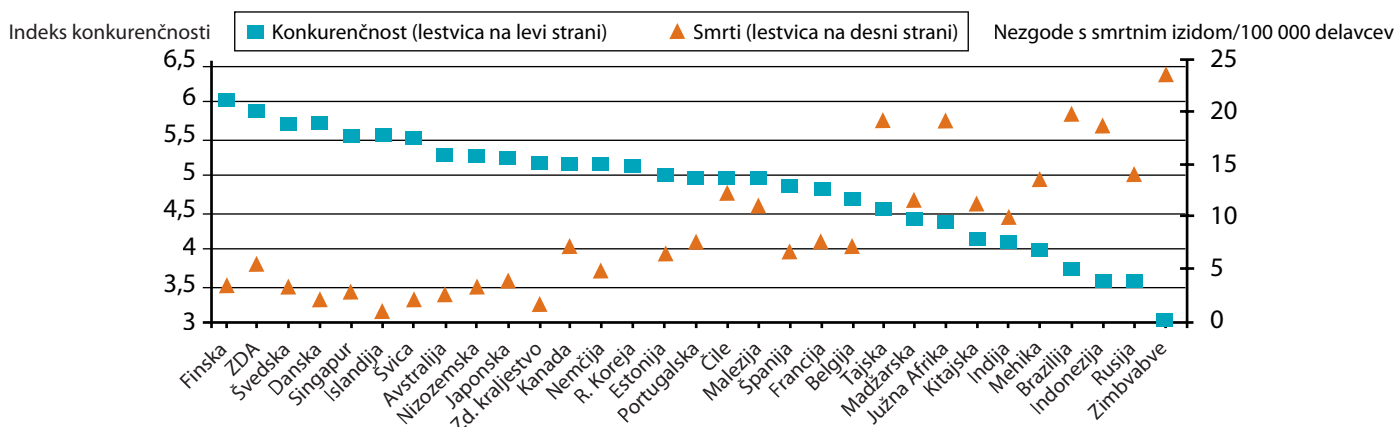

Diagram: Konkurenčnost in varnost (Svetovni ekonomski forum, ILO/SafeWork).

⁽¹⁾ *The contribution of health to the economy in the European Union* (Vpliv zdravja na gospodarstvo v Evropski uniji): http://ec.europa.eu/health/ph_overview/Documents/health_economy_en.pdf.

⁽²⁾ Več informacij je na voljo na spletnem naslovu: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽³⁾ Diagram je povzet po publikaciji Mednarodne organizacije dela *Safety in numbers* (Varnost v številkah): http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/worldday/report_eng.pdf.

⁽⁴⁾ *The costs and benefits of occupational safety and health* (Stroški in koristi varnosti in zdravja pri delu): <http://www.eurofound.eu.int/publications/files/EF9844EN.pdf>.

Prednosti analize stroškov in koristi vključujejo:

- primerjanje možnosti z namenom ugotavljanja, katera omogoča največ koristi ob najmanjših stroških;
- določitev najpomembnejših stroškov uskladitve, da bi jih lahko zmanjšali (brez zmanjševanja ravni varnosti in zdravja pri delu);
- prikaz koristi ureditve;
- usmerjanje odločitev držav članic glede pomena ureditev;
- zagotavljanje odprtega in preglednega odločanja.

Končni cilj analize stroškov in koristi je z vidika tistih, ki sprejemajo zakonodajo, in držav članic, izboljšati kakovost odločanja o zakonodaji. Uporaba denarnih vrednosti omogoča, da so odločitve pregledne in skladne.

Potrebno pa se je zavedati, da ima analiza stroškov in koristi nekatere omejitve. Izvršni organ za varnost in zdravje Združenega kraljestva ugotavlja naslednje:

„Analiza stroškov in koristi je učinkovito orodje za obveščanje pri političnih odločitvah, vendar pa se ne smemo zanašati na večjo natančnost, kot jo omogočajo razpoložljive informacije.“^(*)

Izračuni v okviru analiz stroškov in koristi vključujejo neko stopnjo negotovosti in so zato lahko le del podpore za odločanja.

Spodbude za podjetja

Za uporabo spodbud za podjetja obstaja veliko zanimanja, saj želijo, da izboljšajo varnost in zdravje pri delu. Raziskave kažejo, da so glavni poslovni dejavniki, ki spodbujajo podjetja:

- promoviranje podjetja kot družbeno odgovornega in dobro vodenega;
- izpolnjevanje pričakovanih strank v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu;
- zmanjševanje stroškov zavarovanja;
- ohranjanje produktivnosti in morale ter povečanje njihove sposobnosti zaposlovanja in ohranjanja usposobljenih delavcev;
- zmanjševanje odsotnosti zaradi bolezni.

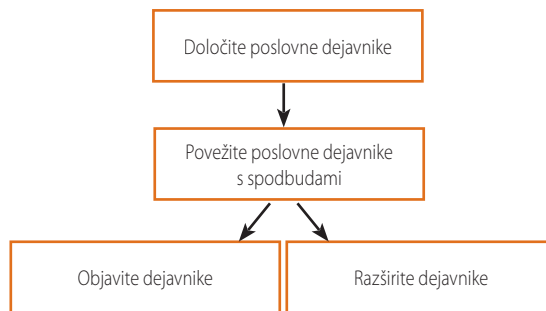
Na tej podlagi so se začele izvajati številne pobude, ki naj bi podjetja prepričale v „poslovne prednosti“, ki jih prinaša višja raven varnosti in zdravja pri delu. Pobude kažejo na jasno povezavo med varnostjo in zdravjem pri delu ter poslovno uspešnostjo. Te pobude imajo več ciljev.

1. Povečati ozaveščenost o koristih varnosti in zdravja pri delu

Podjetja se pri preučevanju „poslovnih primerov“ varnosti in zdravja pri delu pogosto opirajo na „trezno presojo“. Obstaja malo dokazov, da podjetja uporabljajo številčno analizo stroškov in koristi kot glavni dokaz za prednosti, ki jih prinaša višja raven varnosti in zdravja pri delu. Številne pobude so zato oblikovane tako, da poudarjajo dejavnike poslovnega uspeha, povezane z varnostjo in zdravjem pri delu, kot so ugled, zahteve dobavne verige, nadzor nad stroški (na primer stroški zavarovanja) in motivacija zaposlenih. Ker je veliko teh dejavnikov težko izmeriti (zlasti v majhnih podjetjih), se je treba osredotočiti na spodbujanje promocije dobrih poslovnih primerov, namesto na uporabo številčne analize stroškov in koristi.

2. Povezovati uspešnost na področju varnosti in zdravja pri delu s poslovnimi koristmi

Na obliko, naravo in obseg spodbud vpliva več dejavnikov.

Prvič, spodbude se morajo nanašati na tiste dejavnike poslovnega uspeha, ki so določeni kot motivacija za podjetja, najpomembnejši med njimi pa so ugled, dobavna veriga, zavarovanje, produktivnost in morala osebja.

Drugič, ključni cilj je narediti čim močnejšo povezavo med uspešnostjo na področju varnosti in zdravja pri delu v podjetjih in temi spodbudami. Podjetja morajo verjeti, da se bo uspešnost na področju varnosti in zdravja pri delu odražala na ravni njihove poslovne uspešnosti.

Tretjič, spodbude za izboljšanje varnosti in zdravja pri delu je mogoče povečati. Na primer, vlada lahko zahteva, da izvajalci izpolnjujejo določene standarde v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu.

Zadnjič, vpliv teh spodbud na podjetja je različen glede na velikost podjetja in dejavnost. Na primer, zahteve strank lahko močnejše vplivajo na gradbena podjetja kakor na male prodajalce na drobno.

Skupne spodbude vključujejo:

- ugotavljanje dobre in slabe prakse na področju varnosti in zdravja pri delu z nagrajevanjem in objavljanjem v javnosti;
- spodbujanje javnega poročanja o dobrih praksah na področju varnosti in zdravja pri delu;
- povezovanje stroškov zavarovanja z dobro prakso na področju varnosti in zdravja pri delu;
- vključevanje meril v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu v izbiro izvajalcev;
- spodbujanje zanimanja investorjev.

3. Zagotavljati finančno podporo in podporo na področju varnosti in zdravja pri delu

Stroški izboljšav na področju varnosti in zdravja pri delu ter pomanjkanje strokovnega znanja in izkušenj na področju varnosti in zdravja pri delu v podjetjih lahko ovirajo izboljšave. Zato se nekatere spodbude izvajajo v obliki zmanjševanja ali izravnavanja stroškov na področju varnosti in zdravja pri delu ter zagotavljanja dostopa do cenovno ugodnega ali brezplačnega svetovanja. Taki ukrepi vključujejo davčne spodbude, subvencije in donacije za mala podjetja ter cenovno ugodno svetovanje in podporo.

Več informacij o varnosti in zdravju pri delu ter gospodarski uspešnosti je na voljo na: <http://osha.europa.eu/topics/business/performance>

Več informacij o varnosti in zdravju pri delu v povezavi z gospodarsko uspešnostjo v Sloveniji je na voljo na: <http://si.osha.europa.eu/hwi/>

(*) N. Hallet, „The UK experience“ (Izkušnja Združenega kraljestva), *Magazine of the European Agency for Safety and Health at Work* (Revija Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu), št. 1, 1999.